

**IGNALINOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS 2014 M. ATASKAITA**

IGNALINA

2015

TURINYS

1. Įvadas.....	3
2. Bendroji dalis.....	4
2.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir	4
interpretavimas („Šviesoforas“)	4
3. Specialioji dalis	10
3.1. Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas	10
3.1.1. Mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų.....	11
3.1.2. Mirtingumas dėl piktybinių navikų.....	13
3.1.3. Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių.....	15
4. Rekomendacijos.....	17

1. Įvadas

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones. Taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2014 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Ignalinos rajono savivaldybėje. Pateikti rodikliai (iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo) atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro *51 unifikotas rodiklis*, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Rengiant šią ataskaitą vadovautasi Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2014 m.“ bei Lietuvos sveikatos rodiklių sistema.

2. Bendroji dalis

2.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („Šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („Šviesoforo“ kūrimas) atliekamas lyginant praėjusių metų Ignalinos rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;
- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Ignalinos rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje. Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („Šviesoforas“ ir santykis) buvo sudarytas Ignalinos rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Atlikta 3 atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrajame stulpelyje pateikiama savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame stulpelyje – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšmė ir savivaldybės rodiklio vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Ignalinos rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/ Lietuva
1	2	3	4	5	6
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	69,37	74,69	69,37	78,62	0,93
Išvengiamas mirtingumas	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	59,7	31,32	5,25	90,05	1,86
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	20,69	56,24	20,69	144,27	0,37
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	6,72	3,39	0,36	9,05	1,98
Ilgalaikio nedarbo lygis	10,34	3,08	0,70	10,61	3,35
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-19,68	-7,57	0,39	-19,68	2,60
1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę – ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu					
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01-Y98) 100 000 gyventojų	260,17	113,41	68,77	260,17	2,43
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	400,77	253,78	83,47	542,49	1,58
Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų	102,81	47,78	8,88	106,13	2,15
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 1000 gyventojų	35,35	44,37	8,26	104,44	0,80
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
2.1 uždavinys. Kurti saugias ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1000 darbingo amžiaus gyventojų	0,00	0,95	0,00	3,46	0,00
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	131,80	131,89	22,43	246,71	1,00
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	87,91	72,53	54,90	123,77	1,21
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	43,01	61,97	8,43	100,17	0,69
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	18,76	7,80	0,00	47,21	3,02
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000	10,39	12,32	0,00	43,91	0,98

gyventojų					
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	5,53	10,96	0,00	43,31	0,53
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	0,00	4,30	0,00	21,20	0,00
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	82,48	72,43	45,54	177,59	1,14
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų taršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.	nėra	nėra	nėra	nėra	
Viešai teikiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	nėra	nėra	nėra	nėra	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	nėra	nėra	nėra	nėra	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą					
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	0,00	3,67	0,00	15,63	0,00
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	75,03	25,71	7,62	83,66	3,2
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	29,46	65,24	0,00	234,86	0,5
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmeninė prekyba tabako gaminiais	140,00	174,00	34,00	319,00	0,8
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	139,00	150,00	16,00	283	0,9
3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius					
Kūdikų, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	47,65	31,27	9,17	62,50	1,5
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	46,07	33,38	18,99	71,85	1,4
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	6,26	6,79	4,39	10,36	1,0
4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į paciento orientuotą sveikatos priežiūrą					
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,72	2,14	1,00	6,60	1,3
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	6,48	6,81	2,45	21,52	1,0
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	7,36	8,03	5,89	10,14	0,9
Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis	nėra	nėra	nėra	nėra	

Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 10 000 gyventojų	0,00	4,40	0,00	14,26	0,00
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis ((B20-B24, A50-A64) 10 000 gyventojų	1,77	3,45	0,00	8,39	0,5
4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą					
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	8,9	3,90	0,00	18,8	2,3
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepijimo apimtys	96,67	93,36	77,78	100,00	1,0
1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepijimo apimtys	91,58	92,90	81,03	99,38	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	29,69	20,94	4,39	76,39	1,8
Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis (K02), skaičius 10 000 gyventojų	3,80	3,41	1,18	8,14	1,1
Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyventojų	12,32	5,85	0,00	17,86	2,1
4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę					
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	918,55	804,06	597,86	1094,00	1,7
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	295,84	278,19	216,42	531,00	1,4
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	285,36	196,05	89,79	430,53	2,1
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	40,06	43,69	13,8	107,36	0,9
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	22,36	43,66	12,17	61,23	0,5
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	51,84	49,56	27,07	74,89	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	31,54	42,47	10,64	59,99	0,7
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	46,69	34,67	7,57	51,86	1,3

2014 m. Ignalinos rajono savivaldybėje gyveno 16 974 gyventojai. 46,8 proc. Ignalinos r. gyventojų sudarė vyrai (7 951 vyras), o 53,2 proc. – moterys (9 023 moterys). Lyginant su ankstesniais metais gyventojų skaičius sumažėjo, nes 2013 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Ignalinos r. buvo 17 355 gyventojai. Vaikai iki 17 m. sudarė 14,5 proc. visų Ignalinos r. gyventojų, 18-44 m. amžiaus gyventojai – 26,4 proc., 45-64 m. amžiaus gyventojai – 29,8 proc., 65 metų amžiaus ir vyresni gyventojai sudarė 26,4 proc. visų Ignalinos r. gyventojų.

Iš **1 lentelėje** „*Ignalinos rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis*“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Ignalinos rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkio rodikliu matyti, kad net 11 rodiklių patenka į žalią zoną, tai reiškia, kad jų reikšmės daug geresnės nei Lietuvos vidurkis.

1. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų yra mažiausias visoje šalyje.
2. Nebuvo asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe.
3. Mirtingumo dėl transporto įvykių daug mažesnis, nei visoje šalyje.
4. Nebuvo pėsčiųjų, žuvusių transporto įvykiuose.
5. Nebuvo mirusiųjų dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu.
6. Vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiiais gyventojų skaičius Ignalinos r. mažesnis nei šalyje.
7. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais Ignalinos r. mažesnis nei šalyje.
8. Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis proc. yra 1,5 karto didesnė nei šalies vidurkis.
9. Nefiksuota nei vieno naujo sergamumo atvejo vaistams atsparia tuberkulioze.
10. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje 1,8 karto didesnė nei šalies vidurkis.
11. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje, 1,3 karto buvo didesnė nei šalies vidurkis.

Tačiau 17 sveikatos rodiklių reikšmių patenka į raudonąją zoną:

1. Ignalinos r. gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė trumpesnė nei šalies vidurkis.
2. Mirtingumas dėl savižudybių 1,86 karto didesnis nei šalies vidurkis.
3. Socialinės rizikos šeimų skaičius Ignalinos r. 1,98 karto didesnis nei šalies vidurkis.
4. Ilgalaikio nedarbo lygis aukštesnis nei šalies vidurkis.
5. Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyventojų 2,6 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis.

6. Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių 2,43 karto didesnis nei šalies vidurkis.
7. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 gyv. 1,58 karto didesnis nei šalies vidurkis.
8. Socialinės pašalpas gavėjų skaičius 1000 gyventojų 2,15 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis.
9. Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų 3,2 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis.
10. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 3,2 karto didesnis nei šalies vidurkis.
11. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų 1,4 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis
12. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių 2,3 karto didesnis nei šalies vidurkis.
13. Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 10 000 gyv. Ignalinos r. buvo 2,1 karto didesnis nei šalies vidurkis.
14. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų 1,7 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis
15. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų 1,4 karto didesnis nei šalies vidurkis.
16. Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų 2,1 karto didesnis nei šalies vidurkis.
17. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje, buvo mažesnė nei šalies vidurkis.

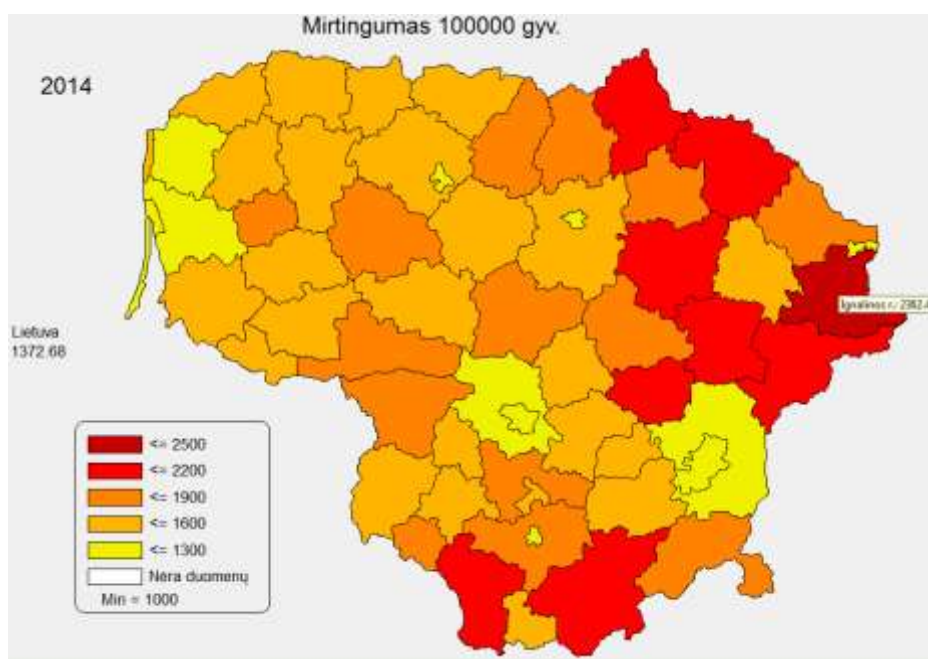
Likusieji rodikliai patenka į geltoną zoną. Detalesnei analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos;
- Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas dėl piktybinių navikų;
- Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių.

3. Specialioji dalis

3.1. Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas

Mirtingumo statistika reikšminga, nes ji rodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros veiksmingumą ir kokybę, sveikatos netolygumus bei sveikatos priežiūros prieinamumą. Todėl pateikiame mirtingumo rodiklių pagal pagrindines mirties priežastis analizę –palyginimą Ignalinos rajono savivaldybėje ir Lietuvoje.

1 pav. Mirtingumas Lietuvoje 2014 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

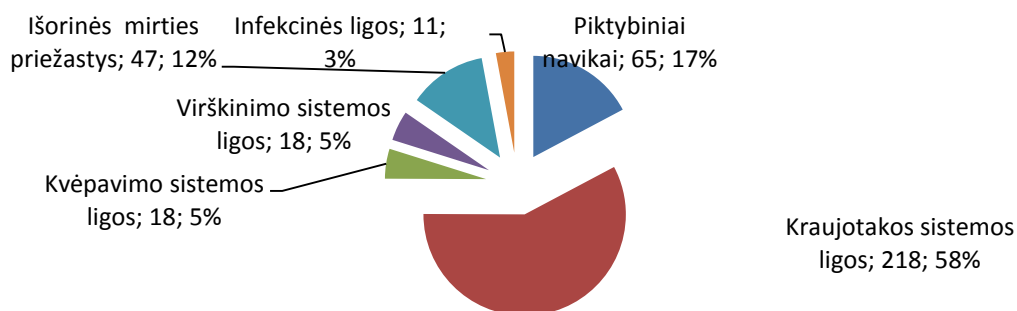
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis Ignalinos rajone 2014 m. mirė 401 žmogus, 2013 m. mirė 387 žmonės, 2012 m. mirė 381 žmogus, taigi palyginti su 2013 m. 14 žmonių daugiau., t. y. mirtingumas padidėjo 3,6 proc. Analizuojant mirtingumo rodiklį pagal lytį, 52 proc. sudarė moterys ir 48 proc. – vyrai (2 pav.). 1000 gyventojų Ignalinos r. 2014 m. teko 23,6 mirusiojo, 2013 m. 22,3 mirusiojo, 2012 m. – 21,4 mirusiojo. Taigi, per trejus paskutiniuosius metus mirtingumo rodiklis ženkliai augo.

2 pav. Mirtingumo struktūra pagal lytį Ignalinos r. 2014 m. (abs.sk. ir proc.).

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mirtingumas pagal amžių išsidėsto tendencingai, vyresnių gyventojų miršta daugiau. Daugiausia gyventojų mirė vyresnio nei 80 m. amžiaus, taip pat 70–79 m. amžiaus. Analizuojant rodiklį pagal lytį, matyti, kad vyrai miršta jaunesniame amžiuje, nei moterys. Analizuojant mirtingumą pagal gyvenamąją vietovę matyti, kad dažniau miršta kaimo gyventojai.

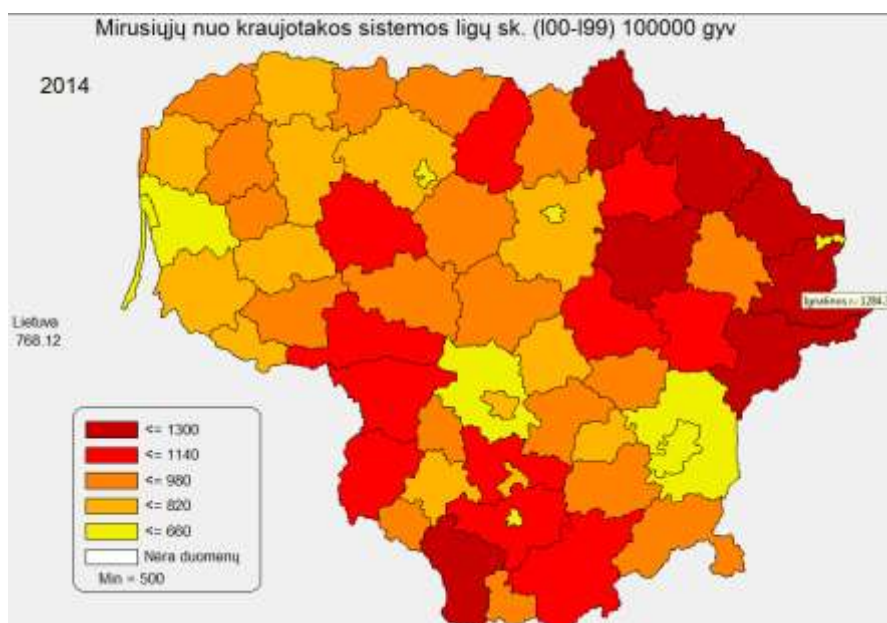
3 pav. Mirtingumo priežasčių struktūra Ignalinos rajone 2014 m. abs. sk. ir proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ignalinos r., kaip ir visoje Lietuvoje, gyventojų mirties priežasčių struktūra jau daugelį metų išlieka nepakitusi. Trys pagrindinės mirties priežastys – kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys 2014 m. sudarė 87 proc. visų mirties priežasčių (3 pav.).

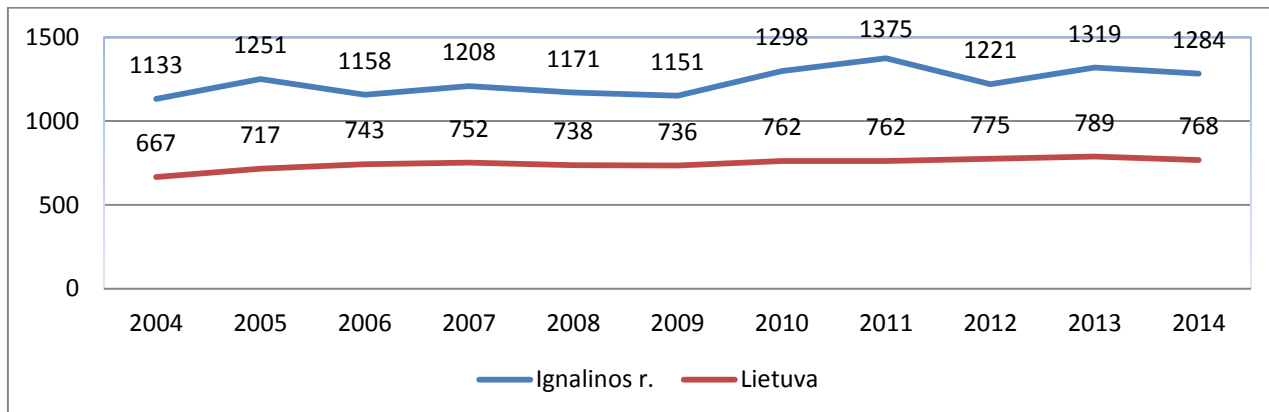
3.1.1. Mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų

Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau nei pusė, t. y. 58 proc. visų mirusių asmenų. Užregistruota 218 mirties atvejų. Dėl šios priežasties mirė 134 moterys (61 proc.) ir 84 vyrai (39 proc.). Lyginant rodiklį su visa Lietuva, matyti, kad didžiausias mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų fiksuojamas šiaurės rytinėje Lietuvos dalyje.

4 pav. Mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų 2014 m. 100 000 gyv.

Analizuojant dešimtmečio rezultatus, matyti, kad sergamumas Ignalinos r. padidėjo ir pralenkia Lietuvos vidurkį. (5 pav.)

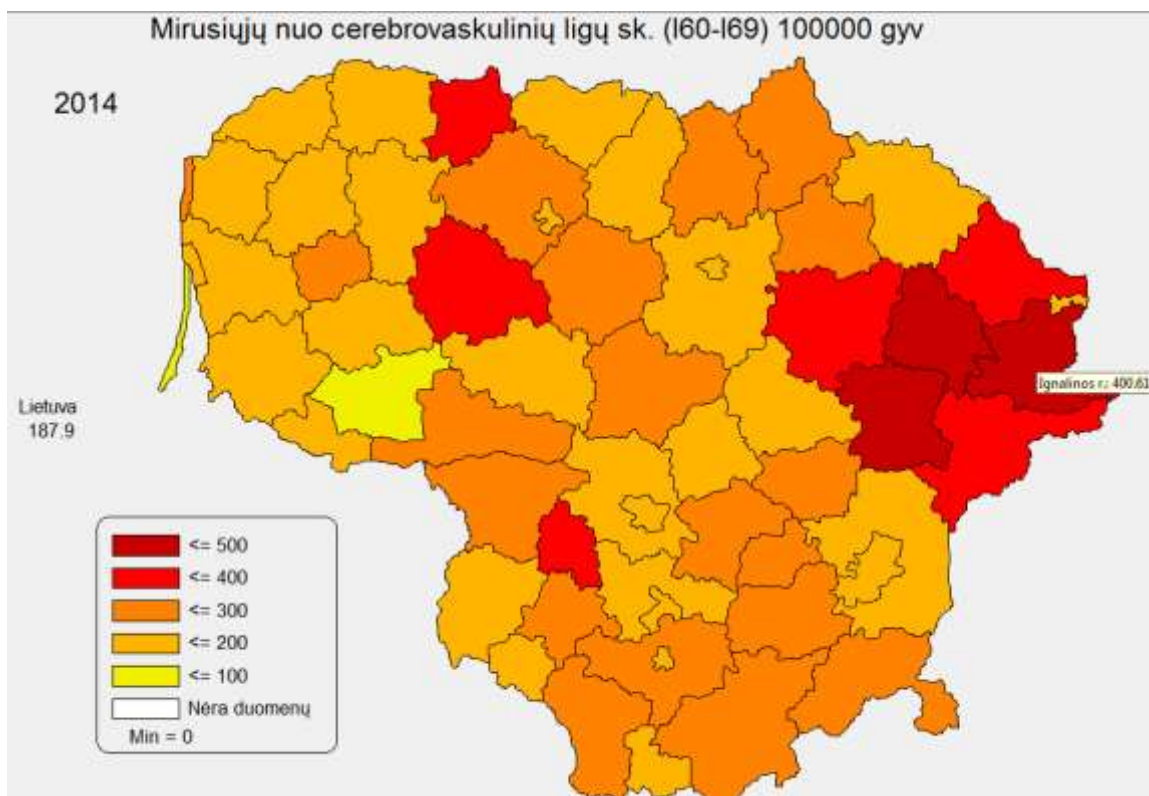
5 pav. Mirtingumo dinamika 2004-2014 m. Ignalinos r. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

2 lentelėje pateiktos dažniausios kraujotakos sistemos ligų grupėje pasitaikančios ligos. Didžioji dalis gyventojų miršta dėl išeminės širdies ligos. Ši liga dažnesnė moterų tarpe. Išeminė širdies liga – tai širdies liga, išsivystanti dėl širdies kraujagyslių užsikimšimo dėl aterosklerozės ar trombo. Pagrindinė ligos priežastis yra aterosklerotinių plokštelių susidarymas širdies vainikinėse kraujagyslėse. Aterosklerotinių plokštelių susidarymą nulemia gyvensena: daug cholesterolio turinčio maisto vartojimas, rūkymas, mažas fizinis krūvis, nutukimas, stresai.

2 lentelė. Kraujotakos sistemos ligų struktūra 2015 m. Ignalinos r.

Mirties priežastis	TLK-10-AM	Vyrai	Moterys
Kraujotakos sistemos ligos	I00-I99	84	134
Išeminė širdies liga	I20-I25	52	57
Miokardo infarktas	I21-I22	2	1
Cerebrovaskulinės ligos	I60-I69	20	48
Insultas	I60-I64	13	15

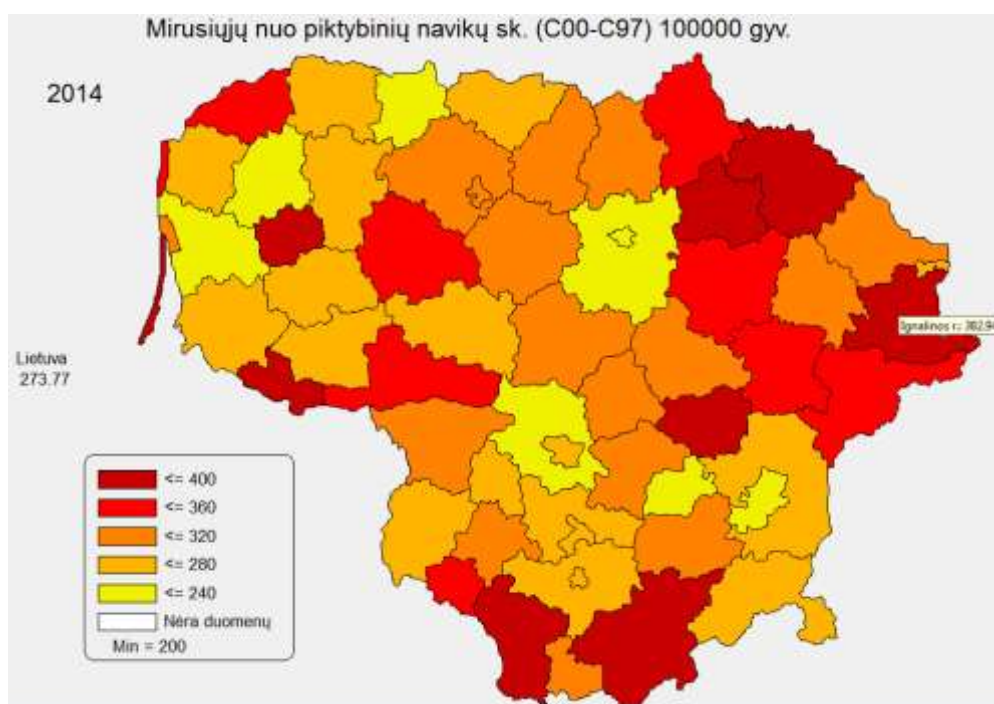
Mirtingumas dėl cerebrovaskulinių (smegenų kraujagyslių) ligų absoliutūs skaičiai nėra dideli (68 mirties atvejai), tačiau žvelgiant visos Lietuvos mastu, Ignalinos rajonas priskiriamas raudonajai zonai. Dažniausiai registruojamas insultas.

6 pav. Mirusiųjų nuo cerebrovaskulinių ligų skaičius 100 000 gyv. Lietuvoje 2014 m.

3.1.2. Mirtingumas dėl piktybinių navikų

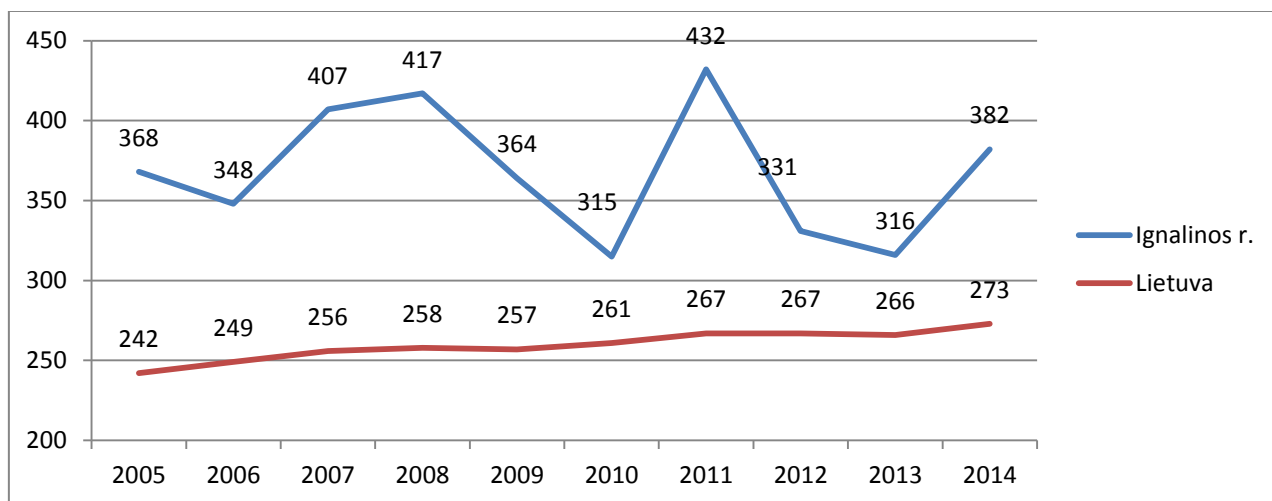
Nuo piktybinių navikų mirė 65 asmenys, t.y. 17 proc. visų mirčių. Registruotos 38 vyrų ir 27 moterų mirtys dėl piktybinių navikų. Žvelgiant į visos Lietuvos žemėlapi matyti, kad didžiausias mirtingumas dėl piktybinių navikų registruojamas šiaurės rytinėje Lietuvos dalyje. (7 pav.)

7 pav. Mirusiųjų nuo piktybinių navikų sk. 100 000 gyv. 2014 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

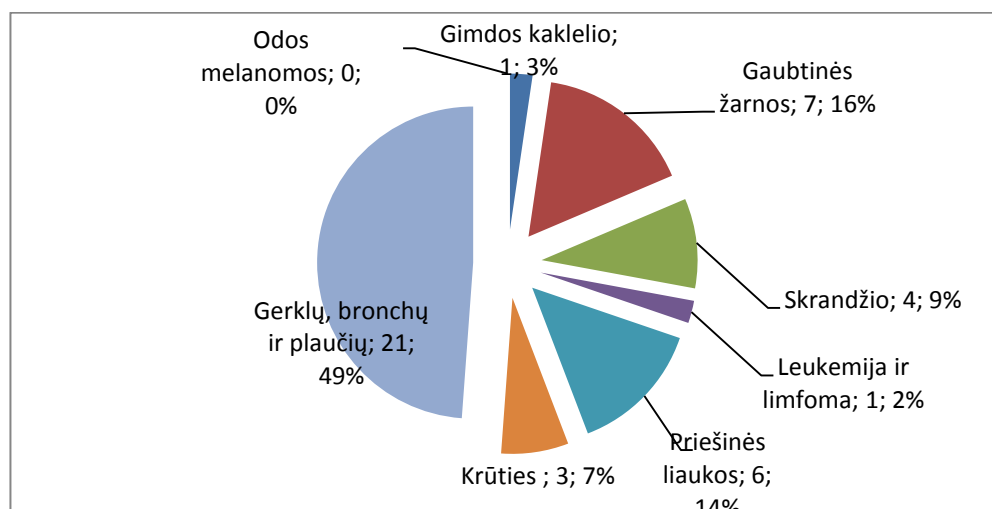
Analizuojant dešimties metų dinamiką, 2014 m. stebimas mirtingumo nuo piktybinių navikų padidėjimas Ignalinos r. ir lyginant su Lietuvos vidurkiu, išlieka gana aukštas. Registruotos 38 vyrų mirtys ir 27 moterų mirtys. Analizuojant pagal amžių, daugiausia miršta vyresni nei 65 metų gyventojai. Lyginant pagal gyvenamąją vietovę, ryškių tendencijų nėra.

8 pav. Mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius 100 000 gyv. 2014 m. Ignalinos r. ir Lietuvoje.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant mirtingumo nuo piktybinių navikų lokalizaciją, registruoti 4 skrandžio (23,57/100 000 gyv.), 21 gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių (123,72/100 000 gyv., 3 krūtys (moterų) (33,25/100 000 moterų), 1 gimdos kaklelio (11,08/1000 000 moterų), 6 priešinės liaukos (75,46/100 000 vyrų) ir kt. lokalizacijų piktybinių navikų.

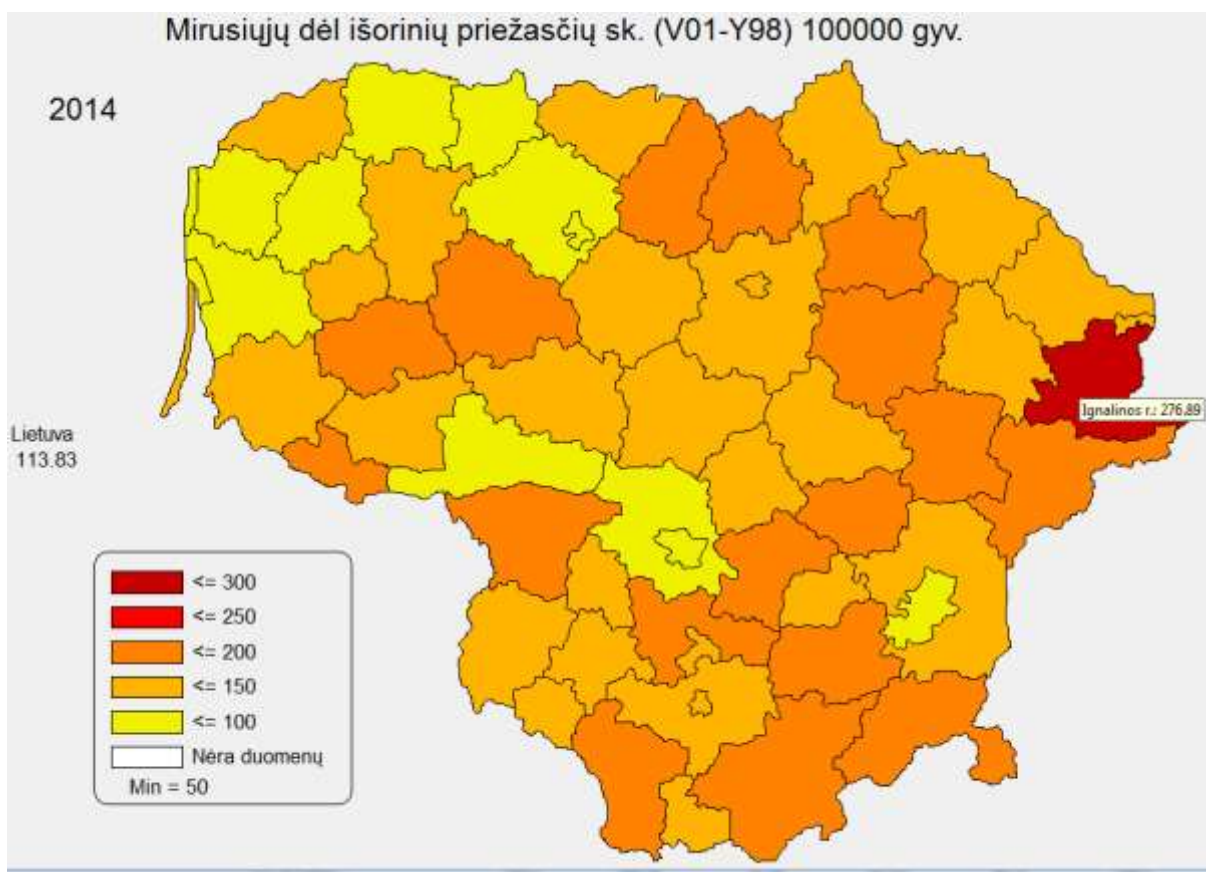

9 pav. Piktybinių navikų lokalizacija Ignalinos r. 2014 m. abs. sk. ir proc.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.1.3. Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių

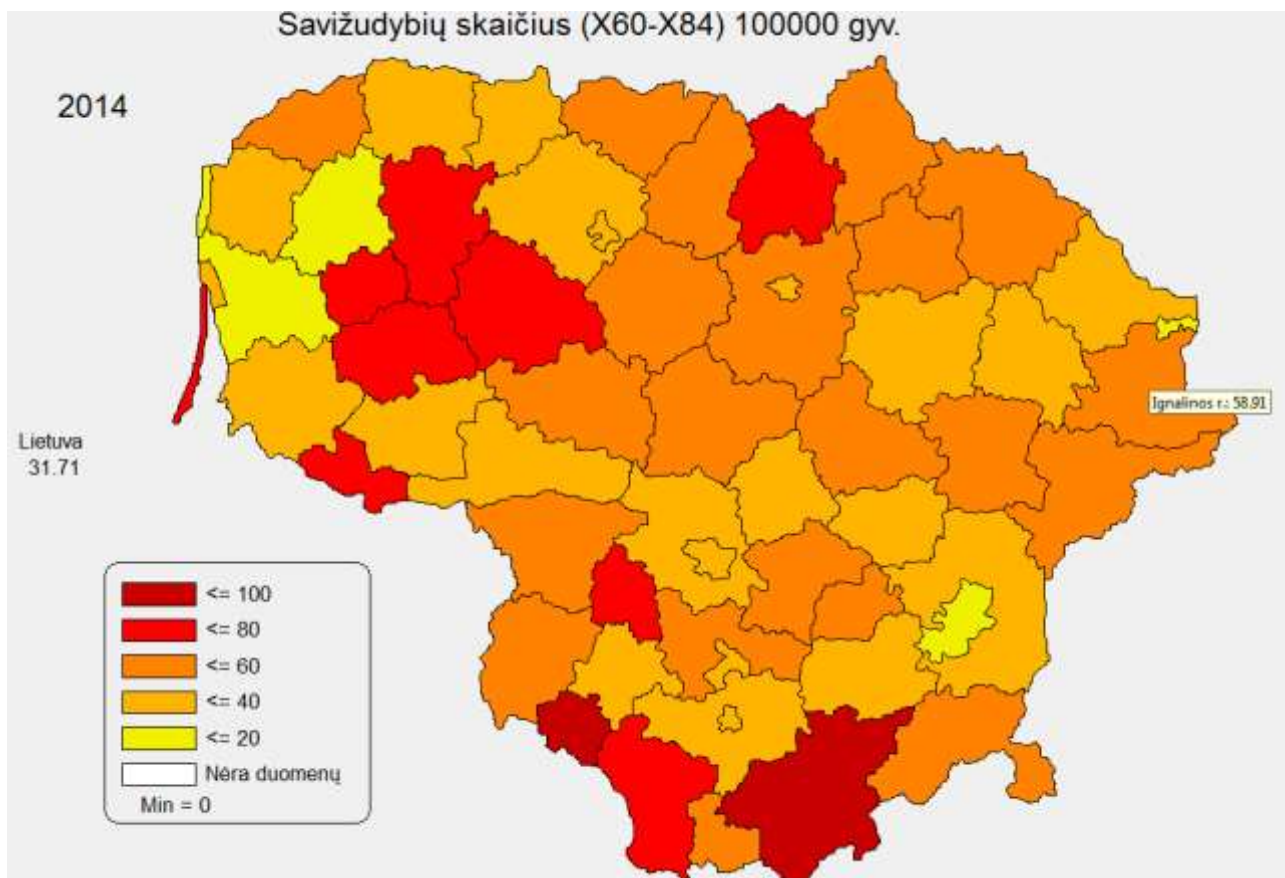
Nuo išorinių mirties priežasčių mirė 47 žmonės, t. y. 12 proc. visų mirčių. Vyrų mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių 3 kartus dažnesnis nei moterų. Tiek miesto, tiek kaimo gyventojų mirtingumas panašus. Dažniausiai dėl išorinių mirties priežasčių miršta 45-64 metų amžiaus gyventojai. Žvelgiant į Lietuvos žemėlapi matyti, kad Ignalinos r. mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių yra 276,89/100 000 gyv. ir šis rodiklis yra aukščiausias šalyje.

10 pav. Mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių 2014 m. 100 000 gyv. Lietuvoje.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

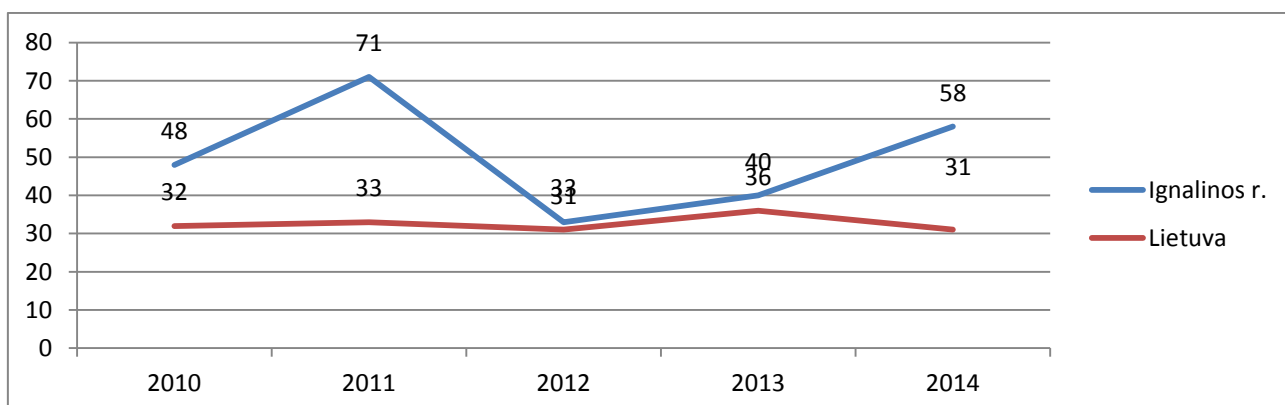
Detaliau analizuojant mirtis dėl išorinių mirties priežasčių, jų struktūra jau daugelį metų nesikeičia. Dažniausios priežastys: 10 tyčinių susižalojimų mirties atvejų, 1 mirtis transporto įvykyje, 2 mirtys dėl nukritimo, atsitiktinių paskendimų – 4 atvejai, bei natūralaus šalčio poveikio – 8 atvejai, dėl apsinuodijimų alkoholiu – 14 atvejų, dėl apsinuodijimo narkotinėmis medžiagomis atvejų nefiksuota, mirtis dėl pasikėsimo – 3 atvejai ir kitos mirtys dėl įvairių priežasčių.

11 pav. Mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyv. 2014 m.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras.

2014 m. Lietuvoje nusižudė 930 žmonių (769 vyrai ir 161 moteris). Lyginant 5 metų laikotarpį, matyti, kad savižudybių skaičius Ignalinos rajone vėl pradėjo didėti. Lietuvos vidurkis išlieka panašus penkerių metų laikotarpiu.

12 pav. Savižudybių skaičiaus dinamika 2010-2014 m. Ignalinos r. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

4. Rekomendacijos

Tikslas	Tikslinė grupė	Pasiūlymas
1. Mažinti sergamumą ir mirtingumą nuo širdies kraujagyslių ligų.	Ypatingas dėmesys skiriamas vyresniems nei 45 m. amžiaus asmenims. Nuolat vykdoma prevencinė veikla visose amžiaus grupėse.	<ul style="list-style-type: none"> • Didinti gyventojų informuotumą apie širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos asmenų atrankos ir prevencinių priemonių programą; • Didinti gyventojų informuotumą apie kraujotakos sistemos ligas, jų rizikos veiksnius bei profilaktikos priemones; • Skatinti gyventojus reguliariai tikrintis kraujo spaudimą, cholesterolio kiekį kraujyje ir nustatyti kūno masės indeksą bei riebalų kaupimosi organizme pobūdį (pavojingas pilvinis nutukimas); • Vykdyti kraujotakos sistemos ligų prevencines akcijas, kurių metu būtų atliekami tyrimai siekiant diagnozuoti šias ligas bei ugdoma žmonių sveika gyvensena; • Didinti gyventojų informuotumą apie sveiką gyvenimo būdą: visavertę mitybą, fizinį aktyvumą (organizuoti mankštas, šiaurietiško vaikščiojimo užsiėmimus) bei neigiamą žalingų įpročių (rūkymą, alkoholio vartojimą) poveikį sveikatai.
2. Mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą nuo onkologinių ligų.	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams.	<ul style="list-style-type: none"> • Gerinti žmonių informuotumą apie valstybines patikrų programas, siekiant diagnozuoti piktybinius navikus ankstyvose stadijose. • Vykdyti pirminę profilaktiką – organizuoti renginius, bendradarbiaujant su visuomenės informavimo priemonėmis, rengti leidinius onkologinių susirgimų prevencijos klausimais; • Mažinti vėžio rizikos veiksnius ugdant sveiką visuomenę, propaguojant sveiką gyvenseną, kalbant apie rūkymo žalą, taisyklingą mitybą, kenksmingus profesinius rizikos veiksnius, nes nesveika gyvensena ir žalingi aplinkos veiksniai (žalingi įpročiai, profesiniai veiksniai, aplinkos tarša cheminėmis medžiagomis, jonizuojančioji spinduliuotė ir kita) taip pat skatina navikų atsiradimą.
3. Mažinti traumatizmo atvejų skaičių.	Ypatingas dėmesys skiriamas jaunimui, mokyklinio amžiaus vaikams.	<ul style="list-style-type: none"> • Mokyti gyventojus bei tikslines grupes teikti pirmąją pagalbą. • Užtikrinti eismo dalyvių saugaus eismo švietimą: leidiniai, akcijos, mokymai, socialinė reklama, šviesos atšvaitų dalijimas pėstiesiems; • Švietimas alkoholio prevencijos tema: leidiniai, akcijos, mokymai, socialinė reklama; • Saugaus elgesio formavimas mokyklinio amžiaus vaikams.